

4. Хаблюк О.А. Маркетинговий аудит як інструмент оцінки ефективності бізнесу/О.А.Хаблюк, С.Р. Яцишин, І.Д. Голяш// Галицький економічний вісник. Тернопільський державний технічний університет ім. І.Пуллюя – № 5(60), 2019. – С.129-136.

Черешнюк О. М.

кандидат економічних наук, старший викладач
Тернопільський національний економічний університет
м. Тернопіль, Україна

АНАЛІЗ ЕФЕКТИВНОСТІ НЕМАТЕРІАЛЬНИХ АКТИВІВ ВІТЧИЗНЯНИХ ПІДПРИЄМСТВ

Характер сучасного розвитку світової економіки стимулює всі галузі національного господарства до пошуку радикальних шляхів розвитку, застосування новітніх моделей ведення бізнесу, що характеризується значним використанням нематеріальних активів. У таких умовах пріоритетною стає інноваційна діяльність, спрямована на вдосконалення ефективності бізнес – процесів та підвищення конкурентоспроможності. Це спричиняє необхідність комплексної, виваженої, гнучкої, оперативної й системної оцінки ефективності діяльності внаслідок використання нематеріальних активів як основи прийняття управлінських рішень.

Для об'єктивної і комплексної оцінки інноваційної діяльності доцільно визначитись із сутністю категорії «ефективність», дослідити її зміст та підходи до визначення, виокремити особливості вияву ефективності саме інноваційної діяльності. Згідно з економічним словником: ефективність – це досягнення визначених показників результативності процесу, проекту чи операції з використанням мінімально можливих витрат [3, с. 101].

Метою придбання нематеріальних активів на думку В. П. Божко та Н. І. Власенко є одержання економічного ефекту від їх використанні при виробництві продукції, виконанні робіт, наданні послуг. В більшості випадків вкладення коштів у нематеріальні активи є фінансуванням об'єктів промислового призначення, а саме купівля ліцензій на використання технологій виготовлення певної продукції, витрати з наданням технологічної допомоги, інженерних послуг. Проте виклики часу зумовлюють нові нематеріальні об'єкти, такі як стартапи, Інтернет-бренди та інше.

Для оцінювання ефективності нематеріальних активів та їх вплив на діяльність промислових підприємств використовують різні джерела інформації, а саме: дані спеціальних спостережень, статистичні дані, облікову інформацію, фінансову та поточну звітність. Проте при формуванні аналітичної інформації виникає низка складнощів з її отриманням. Дослідження ефективності використання нематеріальних активів має низку особливостей, а саме: із загальної сукупності діяльності інколи неможливо виокремити саме ефект від використання нематеріальних активів; внаслідок нематеріальної форми, окреслені нематеріальні активи не стають об'єктами обліку та ін.

Розглядаючи детальніше питання оцінки економічної ефективності використання нематеріальних активів для діяльності промислових підприємств, доцільно зазначити особливості, що відрізняють її від визначення ефективності іншої діяльності, а саме:

1. Оцінюючи ефективність, необхідно враховувати не тільки загальний дохід (корисний результат), який можна отримати за весь період корисного використання нематеріального активу, але і його приріст порівняно з аналогами. Порівняльна оцінка ефективності сприяє вибору найоптимальнішого варіанта з числа можливих і визначення його впливу на економічні показники господарської діяльності підприємства.

2. При оцінюванні ефективності необхідно провести розподіл, як використовується нематеріальний активи. Таким чином визначається який ефект створює досліджуваний об'єкт – безпосередньо створює додатковий дохід чи впливає на загальний стан підприємства, що покращує роботу загалом.

3. Методи оцінки ефективності використання нематеріальних активів ґрунтуються на системі оціночних показників, ураховуючи інтереси держави, виробників, споживачів, інвесторів, відображаючи необхідні для кожного з них показники з урахуванням ролі всіх елементів у процесі діяльності.

4. Також методи оцінки ефективності повинні містити показники, що відображають інтегральний (загальний) ефект від придбання, створення, виробництва і експлуатації нематеріального активу. Такий підхід дозволяє здійснити узагальнюючу (комплексну) оцінку ефективності і розподілити здобутки кожного елемента під час упровадження.

І. В. Бриль зазначає, що основними завданнями аналізу ефективності використання нематеріальних активів підприємств є:

- аналіз обсягу і динаміки нематеріальних активів;
- аналіз структури і стану нематеріальних активів за видами, термінами корисного використання, за ступенем правової захищеності;
- аналіз прибутковості (рентабельності) і фондovіддачі нематеріальних активів;
- аналіз ліквідності нематеріальних активів [1, с. 70].

Тому з метою обліку, аналізу та оцінки нематеріальних активів використовується система економічних показників, які характеризують стан і динаміку об'єкта, що досліджується. Для управління суб'єктом господарювання особливе значення мають показники ефективності використання нематеріальних активів, що відбиває ступінь впливу їх на фінансові результати і фінансовий стан.

У сучасному економічному моделюванні дедалі популярнішими стають такі моделі оцінювання й управління інноваційною діяльністю, які мають на меті охопити найповніший аналіз фінансових і нефінансових показників, а також узгодженість отриманих результатів. Значення таких показників полягає у спрямованості на інтереси зацікавлених сторін; розподіл доходів у загальній сукупності діяльності підприємства; досягнення стратегічних цілей.

На нашу думку І. Д. Лазаришиної та В. Л. Поліщук для реалізації управлінських рішень необхідно уточнити і доповнити перелік завдань аналізу нематеріальних активів за такими напрямками: для інформаційних потреб управління активами; для інформаційних потреб управління потенціалом підприємства; для інформаційних потреб управління капіталом підприємства; для інформаційних потреб антикризового управління підприємством; для інформаційних потреб управління інвестиціями підприємства; для інформаційних потреб управління витратами підприємства; для інформаційних потреб управління грошовими потоками підприємства; для інформаційних потреб управління інвестиційною діяльністю: для інформаційних потреб управління операційною діяльністю [4, с. 184-185].

Удосконалена методика економічного аналізу нематеріальних активів полягає в інтерпретації даних про нематеріальні ресурси підприємства з метою формування об'єктивної думки про процес трансформації вартості його нематеріального капіталу, що відбувається через бізнес-процеси підприємства, в яких він використовується і забезпечує створення вартості протягом тривалого часу. Реалізація визначеної цілі передбачає як аналіз існуючого процесу створення вартості підприємства шляхом використання наявних у нього нематеріальних активів із врахуванням впливу внутрішніх та зовнішніх факторів генерування та руйнування їх вартості, так і проведення економічного аналізу процесу формування майбутньої економічної вартості на основі встановлення можливих шляхів

підвищення ефективності використання наявних нематеріальних активів в існуючих та нових бізнес-процесах з врахуванням зміни факторів фундаментальної вартості [2, с. 58].

На сьогодні вченими сформована значна кількість пропозицій щодо створення підсистеми економічного аналізу нематеріальних активів як складової системи вартісно-орієнтованого управління підприємством, які можна об'єднати в дві основні групи. А саме вартісно-орієнтовані методики передбачають застосування комплексних показників та розкриття. Такий підхід сприяє ефективному використанню на конкретному підприємстві, які необхідні для розробки стратегічної панелі індикаторів, яка дозволяє інтегрувати в єдину систему різні види аналітичних показників і методик економічного аналізу; скоординувати всі наявні процеси, пов'язані з використанням нематеріальних активів, контролювати обрану стратегію управління вартістю.

Список використаних джерел:

1. Бриль І. В. Формування та використання нематеріальних активів підприємств для їх капіталізації. НАН України, Ін-т економіки промисловості. Київ, 2015. 84 с.
2. Гороховець Ю. А. Розвиток економічного аналізу нематеріальних активів як засобу інформаційного забезпечення вартісно-орієнтованого управління. Економіка. Фінанси. Право. 2017. № 12(5). С. 58-61
3. Економічний словник-довідник / За ред. С. В. Мочерного. Київ: Феміна, 1995. 368 с.
4. Поліщук В. Л., Лазаришина І. Д. Інформаційне забезпечення та завдання аналізу нематеріальних активів. Економічний аналіз. 2013. Т. 14(3). С. 180-186

Черешнюк О.М.

кандидат економічних наук, старший викладач

Бойчук Н.

здобувач другого (магістерського) рівня

Тернопільський національний економічний університет

м. Тернопіль, Україна

АНАЛІТИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ АУДИТУ ЕФЕКТИВНОСТІ ВИКОРИСТАННЯ БЮДЖЕТНИХ КОШТІВ

Теперішній період розвитку нашої країни означається підвищенням ролі економічних інструментів управління громадськими коштами, оновленням методів управління на загальнодержавному та місцевому рівні, переходом на програмний бюджет у категорії державних фінансів, посиленням боротьби з корупцією та правопорушеннями у бюджетній галузі, що приділяють характерну роль проблемам підвищення ефективності управління фінансовими ресурсами. У відношенні з цим назрілою є проблема дійового формування і витрачання бюджетних коштів як головної складової фінансових ресурсів країни. Одним із дієвих інструментів успішного вирішення цієї проблеми є державний фінансовий контроль (аудит).

Предметом розгляду ефективності використання бюджетних коштів є рух коштів та діяльність розпорядників бюджетних коштів стосовно їх використання для досягнення покладених на розпорядників завдань, функцій і ефективних даних, визначених паспортами бюджетних програм, ознак ефективності довгострокових державних програм, фінансування яких проводиться за рахунок Державного бюджету України.

Суть розгляду ефективності використання бюджетних коштів полягає у встановленні фактичного стану справ стосовно здійснення завдань, визначених бюджетною програмою та оцінці ефективності виконання бюджетної програми на всіх стадіях її виконання. Такий